

Przewodnik do użytku publicznego Human Tissue Authority (HTA) – Kodeks postępowania F: Dawstwo narządów litych i tkanek do przeszczepów (część druga: dawstwo pośmiertne narządów i tkanek)

Niniejszy przewodnik na temat dawstwa narządów i tkanek skierowany jest do potencjalnych dawców zainteresowanych dawstwem narządów i tkanek po śmierci. Jest on oparty na [Kodeksie postępowania F \(część druga\) Dawstwo pośmiertne narządów i tkanek](#) HTA skierowanym do pracowników zajmujących się dawstwem narządów i przeszczepami.

Część druga została zaktualizowana w 2020 r. zgodnie z wdrożonym nowym systemem (zwanym systemem „domniemanej zgody”) w odniesieniu do dawstwa pośmiertnego narządów i tkanek w Anglii.

W Walii system domniemanej zgody na dawstwo pośmiertne narządów i tkanek obowiązuje już od 2015 r.

W Irlandii Północnej system domniemanej zgody nie obowiązuje. Zgoda musi zostać zawsze wyrażona w sposób wyraźny przed śmiercią przez potencjalnego dawcę lub po jego śmierci przez wyznaczonego przedstawiciela, bądź uprawnioną bliską osobę (patrz [Załącznik A](#) poniżej).

HTA nie jest organem regulującym dawstwo pośmiertne organów i tkanek w Szkocji. Więcej informacji na temat dawstwa organów i tkanek w Szkocji można uzyskać [tutaj](#).

Niniejszy przewodnik nie dotyczy następujących kwestii

- Donacji zwłok
- Donacji narządów i tkanek do badań naukowych

Słownik pojęć

Narządy

W niniejszym przewodniku pojęcie narząd lub narządy odnosi się do całego narządu litego, w tym do:

- nerek
- wątroby
- serca
- trzustki
- płuc

Ogólna definicja narządu w tym kontekście obejmuje część ciała o określonej funkcji życiowej.

Tkanki

Termin tkanki odnosi się do innych różnorodnych części ludzkiego ciała składających się z komórek, które nie stanowią narządów litych.

Narządy i tkanki

Odniesienie do „narządów i tkanek” oznacza połączenie obydwu tych pojęć.

Domniemana zgoda

W Anglii i Walii osoby w wieku od 18 lat mogą zostać uznane za potencjalnych dawców narządów i tkanek po śmierci, o ile nie podejmą decyzji o tym, że nie chcą być dawcami. Możliwe jest również wyznaczenie przedstawiciela, który podejmie decyzję w imieniu potencjalnego dawcy po jego śmierci.

Nie dotyczy to osób dorosłych z grup wyłączonych (więcej informacji podano w części [Dalsze informacje i źródła](#)).

Rola HTA (ang. Human Tissue Authority)

HTA jest organem regulującym dawstwo narządów, tkanek i komórek (z wyjątkiem komórek rozrodczych) oraz udziela porad i wytycznych dotyczących obowiązującego prawa.

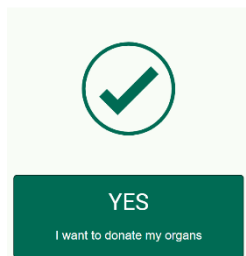
System domniemanej zgody na dawstwo pośmiertne narządów i tkanek obowiązuje w Anglii i Walii. Nie ma on wpływu na regulacje HTA dotyczące dawstwa organów od żyjących dawców.

Część 2 – dawstwo pośmiertne narządów i tkanek

Niniejszy przewodnik do użytku publicznego dotyczy **wyłącznie** dawstwa pośmiertnego narządów i tkanek w Anglii i Walii.

W maju 2020 r. wymogi dotyczące zgody na dawstwo pośmiertne narządów i tkanek w Anglii uległy zmianie przez wprowadzenie systemu zakładającego zgodę domniemaną. W Walii system ten obowiązuje od 2015 r.

Oznacza to, że jeżeli nie została zarejestrowana decyzja o sprzeciwie wobec dawstwa pośmiertnego narządów i tkanek lub o zgodzie, bądź gdy decyzja ta nie jest znana, zakłada się, że wyrażono zgodę (tzn. domniemywa się, że dana osoba wyraziłaby zgodę na dawstwo). W niektórych okolicznościach narządy i tkanki osoby zmarłej mogą zostać użyte do przeszczepu. Zawsze prowadzone będą konsultacje z rodziną i bliskimi osoby zmarłej (informacje o osobach, których to dotyczy, podano w części [Załącznik A – Uprawnione osoby bliskie](#)).

Zgoda na dawstwo narządów i tkanek

HTA jest organem odpowiedzialnym za udzielanie wytycznych dotyczących prawomocnej zgody.

Aby dawstwo narządów i tkanek mogło odbyć się zgodnie z prawem konieczna jest zgoda, ale nie oznacza to, że po wyrażeniu zgody na pewno do niego dojdzie. Jest to decyzja o charakterze medycznym, w którym istotną rolę odgrywa rodzina zmarłego.

W ciągu swojego życia każdy może wyrazić zgodę na dawstwo na kilka różnych sposobów.

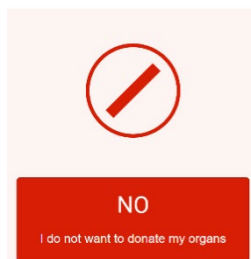
- Najczęstszym sposobem jest zarejestrowanie decyzji o dawstwie w [Rejestrze Dawców Narządów](#) (Organ Donor Register, ODR) zarządzanym przez [NHS Blood and Transplant](#) (NHSBT). Rejestr jest sprawdzany we wszystkich przypadkach, gdy możliwy jest przeszczep narządów i tkanek.
- Powiadomienie o swojej decyzji rodziny i znajomych.
- Dostęp do ODR w celu zarejestrowania swojej decyzji można uzyskać przy użyciu [aplikacji NHS](#).
- Potencjalny dawca może wyznaczyć przedstawiciela, który podejmie w jego imieniu decyzję po jego śmierci (więcej informacji można znaleźć [tutaj](#)).

Zgodę można wycofać w dowolnym momencie. **Uwaga** – domniemanie zgody nie jest stosowane w przypadku donacji do badań naukowych; wychodzi to poza zakres zgody domniemanej. W takich przypadkach zawsze musi zostać uzyskana wyraźna zgoda.

Co obejmuje zgoda potencjalnego dawcy?

Potencjalny dawca może wyrazić zgodę na dawstwo wszystkich narządów i tkanek po śmierci lub można określić, które narządy i tkanki objęte są zgodą.

Nie jest możliwe wskazanie typu osoby, dla której dawca chciałby przekazać narządy. Czasami z różnych przyczyn dawstwo nie jest możliwe, nawet gdy potencjalny dawca wyraził zgodę.

Sprzeciw wobec dawstwa narządów i tkanek

W ciągu swojego życia każdy może wyrazić sprzeciw wobec dawstwa na kilka różnych sposobów.

- Najczęstszym sposobem jest zarejestrowanie decyzji o dawstwie w [Rejestrze Dawców Narządów](#) (Organ Donor Register, ODR) zarządzanym przez [NHS Blood and Transplant](#) (NHSBT). Rejestr jest sprawdzany we wszystkich przypadkach, gdy możliwy jest przeszczep narządów i tkanek.
- Powiadomienie o swojej decyzji rodziny i znajomych.
- Dostęp do ODR w celu zarejestrowania swojej decyzji można uzyskać przy użyciu [aplikacji NHS](#).
- Potencjalny dawca może wyznaczyć przedstawiciela, który podejmie w jego imieniu decyzję po jego śmierci (więcej informacji można znaleźć [tutaj](#)).

Jeżeli wyrażono sprzeciw wobec dawstwa narządów i tkanek, nie może do tego dojść.

Dalsze informacje i źródła

Narządy nieobjęte zakresem domniemanej zgody

Niektóre narządy i tkanki nie są objęte zakresem domniemanej zgody, więc w tych przypadkach konieczne jest uzyskanie wyraźnej zgody. [Lista narządów i tkanek wymagających wyraźnej zgody na dawstwo znajduje się na stronie internetowej HTA.](#)

Grupy wyłączone (osoby, których zgoda nie może zostać domniemana w Anglii i Walii)

W następujących okolicznościach zasada domniemanej zgody nie obowiązuje:

- Osoba zmarła przed osiągnięciem 18 roku życia;
- Osoba dorosła, która **nie była stałym rezydentem** przez okres co najmniej 12 miesięcy bezpośrednio przed śmiercią; lub
- Osoba dorosła, która **nie była w stanie** zrozumieć koncepcji domniemanej zgody przez znaczny okres przed śmiercią.

Wiara i przekonania

Przed dawstwem narządów i tkanek zawsze prowadzone są konsultacje z rodziną zmarłego, nawet jeżeli osoba ta zarejestrowała swoją zgodę.

Konsultacje uwzględniają wiarę i przekonania osoby zmarłej, w tym o charakterze kulturowym, duchowym, religijnym lub niereligijnym. W szpitalach mogą działać koordynatorzy do spraw wyznaniowych, duchowni reprezentujący różne wyznania lub akredytowani opiekunowie do spraw bytowych dla osób niereligijnych, którzy mogą udzielić wsparcia rodzinom.

Podczas rejestracji swojej decyzji w ODR potencjalny dawca może poprosić o konsultację z rodziną na temat dawstwa narządów i tkanek w sposób zgodny z jego wyznaniem i przekonaniem.

Więcej informacji na temat kwestii wiary i przekonań w związku z dawstwem narządów i tkanek można znaleźć na stronie internetowej NHSBT pod adresem:

<https://www.organdonation.nhs.uk/helping-you-to-decide/your-faith-and-beliefs/>.

Załącznik A – Uprawnione osoby bliskie

Ustawa o tkankach ludzkich z 2004 r. zawiera listę „uprawnionych” osób bliskich, w obowiązującej kolejności.

Lista uprawnionych osób bliskich:

1. Współmałżonek lub partner (w tym partner w związku cywilnym lub w związku z osobą tej samej płci)
2. Rodzic lub dziecko
3. Rodzeństwo
4. Dziadkowie i wnuki
5. Siostrzeniec/siostrzenica lub bratanek/bratanica
6. Ojczym lub macocha
7. Rodzeństwo przyrodnie
8. Wieloletni przyjaciele

W tych celach za partnera uznaje się osobę mieszkającą z osobą zmarłą i będącą z nią w długotrwałym związku rodzinnym.